Rok III. Nr. 5. Kraków, dnia 25 Lipca. Rok 1874

Wychodzi w **Sobotę**, w objętości najmniej pół arkusza, przez czas pory kąpielowej od d. 15 Czerwca do końca Września.

Bióro Administracyi w *Krakowie.* Księgarnia dzieł tanich i pożytecznych.

Listy, rękopisma i przesyłki pod adresem *Administracyi* lub też Redaktora głównego.

Pieniądze na przedpłatę i ogłoszenia przesyłane być winny do **Administracyi** *franco*, najlepiéj za przekazem pocztowym.

Przedpłata

na pismo *„Zdrojowiska“* (15 numerów) wynosi:
w Krakowie . . . Złr. **1** ct. **50**
z przesyłką pocztową „ **1** „ **75**
za granicą . . tal. **1** sgr. **10**
Numer pojedynczy kosztuje ct. **12**

ZDROJOWISKA

TYGODNIK KĄPIELOWY

Organ Towarzystwa Tatrzańskiego.

WYDAWANY ZE WSPÓŁUDZIAŁEM LEKARZY ZDROJOWYCH

Drów: Blatteisa w Krynicy, Bośniackiego w Iwoniczu, Czerwiakowskiego w Gleichenbergu, Hasewicza w Karolowych-Warach, Sciborowskiego i Trembeckiego w Szczawnicy, tudzież Zarządu Towarzystwa Tatrzańskiego.

POD REDAKCYĄ

Dra BOLESŁAWA LUTOSTAŃSKIEGO.

W sprawie Statutu zdrojowego.

Komisya zdrojowa i goście kąpielni w Szczawnicy podali w r. 1868 następującą petycyę do Wysokiego Sejmu:

Wysoki Sejmie!

Od czasu kiedy się uwaga powszechna zwróciła ku zdrojowiskom krajowym, upatrując w nich nowe i obfite źródło majątku narodowego, odzywają się ciągle w kraju różne głosy, żądające licznych ulepszeń i zmian w dotychczasowém urządzeniu tychże zakładów.

W bieżącym zaś roku zamieścili goście bawiący u zdrojów Szczawnicy w księdze życzeń kilka wniosków, które w streszczeniu tyczą się ułatwienia kommunikacyi między zakładem górnym a dolnym przez poprowadzenie nowéj drogi i wystawienie mostu, daléj wygodniejszego urządzenia mieszkań i dokładniejszego zastosowania ich do potrzeb osób chorych, nareszcie uprzyjemnienia pobytu nowymi spacerami i miejscami przeznaczonemi do zabaw wspólnych.

Życzenia te znalazły odgłos równocześnie we wszystkich prawie dziennikach krajowych.

Po bliższém zbadaniu jednak stosunków okazało się niestety, iż urzeczywistnieniu tych życzeń stoją na przeszkodzie zapory, które nie mogą być usunięte ani drogą ugody dobrowolnéj, ani też zapomocą przymusu prawnego.

Nie można bowiem poprowadzić żadnéj nowéj drogi, któraby przerzynała grunta włościańskie, ani też postawić żadnego budynku na gruncie włościańskim, chociażby poprowadzenie takiéj drogi albo wystawienie budynku było niezbędnie potrzebném dla ułatwienia lub uprzyjemnienia chorym pobytu w zdrojowisku, ponieważ włościanie gruntów swoich żadną miarą d o b r o w o l n i e nie chcą odstąpić.

Następnie koszta wszystkich niezbędnych ulepszeń są tak znaczne, iż nie mogą być pokryte dochodem z opłaty zdrojowéj, gdyż z tego funduszu opędzane być muszą wydatki na utrzymanie w stanie dobrym istniejących już urządzeń zakładowych. Niepodobna zaś wymagać od właściciela Szczawnicy ponoszenia ciężarów, których korzyści w małéj tylko części spływają na niego, a stosunkowo w daleko większéj części spadają na wieś całą. Jednakże włościanie w żaden sposób nie chcą się przyczynić do wydatków na ulepszenie i podniesienie zakładu zdrojowego i wbrew własnéj korzyści stanowczo się wymawiają od wszelkiego udziału w podobnych ciężarach.

Nareszcie niepodobna wpłynąć na odpowiedniejsze urządzenie mieszkań i na zastosowanie ich do potrzeb gości zdrojowych, ponieważ ani wystawienie domów, ani urządzenie wewnętrzne nie odbywa się pod bezpośrednim nadzorem władzy zdrojowéj i takowa nie ma żadnego wpływu na potwierdzenie planu lub pozwolenie postawienia budowy.

Te więc co dopiero skreślone przeszkody tamują wszelki rozwój zdrojowiska, a niestety włościanie n i e c h c ą s i ę poznać na własnéj korzyści i nie chcą pojąć, że wszelkie podnie-

OBRAZEK
Z PODRÓŻY W TATRY

PRZEZ

Walerego Eljasza.

(Ciąg dalszy).

W niespełna godzinę, od wodospadu dążąc w górę, przybyliśmy na płasienkę pokrytą wielkim płatem śniegu u stóp wspomnianego wyżéj olbrzymiego progu. Tu przez nieświadomość łatwo można pobłądzić, jeśli kto uwiedziony pozorem, zamiast spinania się po skale na prawo śniegu, puści się spodem turni Wołoszyńskich niby lepszą drogą, ta go bowiem zawiedzie w przepaścisty żleb, na grzbiet przez niego dziko poszarpanego Wołoszyna zamiast na Krzyżne, co się właśnie trafiło licznemu towarzystwu osób z Zakopanego, dążącemu na Krzyżne r. 1872. Złe przewodnictwo i mgła o mało tu nie sprawiła nieszczęścia gościom pragnącym poznać Tatry. Kilka godzin tęgich tarapatów użyli, aby się wydostać z téj skalistéj matni.

Jeszcze całą godzinę od owego śniegu piąłem się z Sieczką po granitowych hruzach, nim się wreszcie jakby z bezdennéj otchłani wydostałem na Krzyżne. Ucztę, na którą od świtu pracowałem, właśnie miałem spożywać bez żadnéj przeszkody, bo nawet chmurki na niebie nie było. Zegarek wskazywał godzinę $10^1/_2$, zatem suto dziś mogłem czasem rozporządzać.

Uroczysta to była dla mnie chwila usiadłszy na skalistéj krawędzi w wysokości 684 stóp, patrzeć na owe urocze, pełne tajemnic piękna Tatry, rozwinięte w okrąg ze swymi skarbami dla oka i patrzeć na nie bez końca! Choćbyś był z kamienia, to cię i tak te głazy już samym ogromem wzruszyćby musiały, a cóż dopiero, gdy w duchu twym tkwi choć iskra uczucia poetycznego, wtedy widok przyrody w całym jéj majestacie tak cię oczaruje, że zapomnisz o wszystkiém na świecie, całą myśl opanują ci góry, po których bujasz wzrokiem bez granic; duch twój staje się orłem, jego lotem przebiegasz ziemię u stóp twoich rozwiniętą; nabierasz pojęcia o ogromie dzieł Stwórcy, biorąc z rozmiarów cząstki, wyobrażenie o całości.

Nader ciekawe dla psychologa bywają w takich razach objawy zachwytu u ludzi; jeden wlepiwszy oczy w to, co ma przed sobą, nic nie mówi, tylko myślą goni po obszarach ziemi; drugi przeciwnie nie może chwili utrzymać się w milczeniu, wrażenia swoje musi podzielić ze wszystkiemi naokoło; takich jest najwięcéj. Są tacy, co na tak uroczém nad poziom świata wzniesieniu z radości płaczą, inni śpiewają: to hymn na cześć Boga wygłaszają, wykrzykników, uniesień pełno, jakiś węzeł między ludźmi całkiem sobie nawet obcymi się zawięzuje, wspólność poniesionych trudów i pochwycenia wrażeń łączy ich nadal, niby pokrewieństwo ducha, ztąd u nas wynika korzyść także dla dobra narodowego. Rozłączeni kordonami politycznemi, skupiając się z różnych dzielnic Polski w jednym jéj zakątku, w którym widok wspaniałéj przyrody budzi u wszystkich naraz najszlachetniejszą strunę ducha ludzkiego — miłość ziemi ojczystéj, zapala

sienie zakładu — powiększa wartość ich gruntów i przymnaża im rozmaitego zarobku.

Ustawy zaś dotychczasowe są pod tym względem zupełnie niedostateczne.

Nie ma bowiem ustawy dozwalającéj wywłaszczenia gruntów lub domów, w razie jeżeliby takowe było niezbędne dla rozwoju zakładu zdrojowego.

Również nie ma ustawy, mocą któréjby wszyscy właściciele realności w obrębie zdrojowiska położonych, mogli być pociągniętymi do stosunkowego ponoszenia wydatków na ulepszenie, zakładu.

Nareszcie pozwolenie na budowę i potwierdzenie planu takowéj jest dotychczas rzeczą gminy, nie zaś władzy zdrojowéj.

Wszystkie te niedogodności jednak usunięte być powinny jak najrychléj w drodze ustawodawczéj.

Poprowadzenie bowiem drogi potrzebnéj dla ułatwienia chorym kommunikacyi w zakładzie, albo też wystawienie budynku dla wspólnego użytku chorych jest niezawodnie sprawą dobra publicznego, gdyż jest sprawą dotyczącą zdrowia znacznéj części mieszkańców kraju, którzy zwiedzając zdrojowiska tutejsze i nie wydawając swoich pieniędzy w kąpielach zagranicznych, ale obracając je na pożytek kraju, zasługują zapewnie na uwzględnienie publiczne. Również trudno zaprzeczyć, iż wszelkie polepszenie zakładu, powiększając wartość jego i otwierając niektórym okolicom i całym warstwom ludności nowe źródło zarobku, przyczynia się zarazem do pomnożenia majątku krajowego, a tém samém jest sprawą dobra publicznego.

Zatém w tych przypadkach wywłaszczenie powinno mieć miejsce, ile razy komisya zdrojowa uzna takowe za niezbędnie potrzebne dla dobra zakładu.

Nałożenie zaś na wszystkich właścicieli realności w obrębie zdrojowiska położonych, obowiązku ponoszenia wydatków na ulepszenie zakładu jest żądaniem prostéj sprawiedliwości.

RUCH OSÓB W ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH.

ZAKŁAD ZDROJOWO-KĄPIELOWY W SZCZAWNICY.

V. LISTA GOŚCI

przybyłych do Zakładu zdrojowego w Szczawnicy
od 15go do 21go lipca 1874.

	przybył	osób	mieszka
643. Dąmbska Antonina, obyw. z kuzyną Emilią Jastrzębską z Król. Polsk.	15 lipca	2	w domu kawalerskim
644. Grudzińska Ludwika, obyw. z Król. Polsk.	15 „	1	pod Kościuszką
645. Fränkel Leopold, kupiec z żoną z Warszawy	15 „	2	pod Hiszpanem
646. Brühn Franciszek, piwowar z Król. Polsk.	15 „	1	pod Herbem
647. Goldblum Zofia, żona kupca z Król. Polsk.	15 „	1	pod Jabłkiem
648. Zawadzki Edward, obyw. kraj. z żoną ze Lwowa	15 „	2	na Probostwie
649. Czyż Kasper, obyw. z żoną z Litwy	15 „	2	pod Kosą
650. Miechowicz Zuzanna, obyw. z córką z Warszawy	15 „	2	pod Pielgrzymem
651. Wiśniewska Katarzyna, córka urzednika „	15 „	1	pod Słowackim
652. Nowicka Helena, żona budowniczego z Król. Polsk.	15 „	1	„
653. X. Turkiewicz Włodzimierz, proboszcz gr. kat. z żoną i siostrą z Malachowa	15 „	3	pod Rolnikiem
654. Gajewski Antoni, dzierż. dóbr z żoną z Król. Polsk.	15 „	2	„ Gwiazdą
655. Lilpop Ludwik, obyw. z Warszawy	15 „	1	w Bracie
656. Volkmann Anna, piekarka z Nowego Sącza	15 „	1	u Lustika
657. Plenkiewicz Antonina, obyw. z Król. Polsk.	15 „	1	w Bogarodzicy
658. Kleczkowski Adolf, urzędnik z Warszawy	15 „	1	u Dra Krydy
659. Rapaport Simcha, syn kupca z Król. Polsk.	15 „	1	u Lustika
660. Roszkowska Marya i Smogorzewska Marya, siostry zgrom. Felicyanek z Krakowa	15 „	2	we Dworze
661. Sitkiewicz Henryk, koncepista namiestn. ze Lwowa	16 „	1	„
662. Dobrzyński Walenty, sekretarz starostwa z familią i służącą z Brzyska	16 „	5	pod Słowackim

umysł do poświęcenia egoizmu na rzecz dobra publicznego.

Wśród podróżujących po Tatrach znajdują się i tacy, co tu przychodzą tylko modą wiedzeni; ich tak dalece piękna natura nie zachwyci, przyszedłszy na miejsce do celu wycieczki, najprzód jedzą i piją, potém zasypiają wybornie, bo po znużeniu ciała a zaspokojeniu żołądka, wśród najczystszego w świecie powietrza, śpi im się smacznie, i dopiero mają czas po zbudzeniu ich przed odejściem trochę się przyjrzeć okolicy; zwykli się wtedy jeszcze śmiać z romansowości drugich, nazywając romansem czułość na wdzięki natury. — Trzeba widzieć takich amatorów wycieczek po Tatrach, jak oni złorzeczą wszystkiemu, co ich tu przywiodło i temu, co ich otacza, jeźli słota dojmie im do żywego; swojém narzekaniem zamieszają oni resztę towarzystwa.

Rozpatrzmy się teraz, co to widać z tego tak sławionego Krzyżnego. Przodem stajemy do południa, po téj stronie łańcuch Tatr piętrzy się nieprzerwanie, na zachód, granicą jego najbliższe nas turnie Buczynowe, zasłaniające cały grzbiet poza Świnnicę się ciągnący, od wschodu szczyt Wołoszyna tworzy niby ramy tego obrazu. Poniżéj nas w dolinie dzikiéj bezleśnéj czernią się cztery z tak zwanych Pięciu Stawów, między niemi Wielki, największy z wszystkich jezior tatrzańskich (60 morgów kwadr., 840 sążni kwadr.). Upływa do doliny Roztoki po skale 104 stóp wysokiéj, tworząc ów sławny wodospad w Tatrach — Siklawę. Stawy tutejsze głębokie granatową swoją barwą silnie się wyróżniają na tle szarych granitów, najwyższy z nich Zadni (11 morgow 1149 sążni kwadr.) także Zmarzłym zwany, nie jest ztąd widny; leży on u południowych stóp Zawratu. Po nim niżéj mieści się staw Czarny (22 morgi 1077 sążni kwadr.), następnie Wielki, Mały (716 sążni kwadr.) i Przedni (13 morgów 595 sążni kwadr.). Nad niemi wznosi się szereg wierchów okalających dolinę Pięciu Stawów pod nazwą Miedzianych (7133'), które przechodzą potém w Opalone, docierając doliny Białki. Z poza nich dopiero wynurza się pasmo szczytów w najdziksze linie potarganych, z których wyszczególniają się począwszy od zachodu: Krywań, Krótka, Ostra, Gruby wierch, Baszta, Pośredni wierch, Mięguszowski szczyt, Rysy, Waga, Ganek, Gierlach, Batyżowiecki, Sławkowski, Jaworowe Sady, Zimna Woda, Lodowy, Baranie Rogi, poprzed niemi Szeroka Jaworzyńska, a kończy na wschodzie Murań, Hawrań i Szeroka Zdziarska. Łomnicy wcale ztąd nie widać, bo ją kryje za sobą Lodowy, najwięcéj imponujący wśród gór z Krzyżnego widnych; Gierlach chociaż najwyższy, ale ztąd dalszy, piętrzy się wspaniale wśród dzikością przerażających turni, na które dotąd nawet dzikie kozy wstąpić się nie odważyły.

Za sobą mamy grzbiet Wielkiéj Koszystéj i z poza niéj od zachodu część Zakopanego, od wschodu Jaworzynę, Rusinową, Podpady i część porzecza Białki. Daléj Beskidy z swoją Babią górą a za niemi gubi się wzrok w coraz słabiéj rysującéj się przestrzeni najeżonéj górami, pagórkami, wszystko to sławna Chrobacya.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Włościanie bowiem posiadający grunta lub domy w obrębie zdrojowiska położone zawdzięczają prawie wszystkie swoje dochody obecne rozgłosowi zdrojów; już same realności ich nieporównanie urosły w wartości, a nadto podczas pory kąpielowéj ciągną oni znaczne zyski z wynajmywania swoich domów, ze sprzedaży potrzeb domowych, z przywożenia i odwożenia gości, a nareszcie z usługi, pod każdym względem tak drogo w zdrojach opłacanéj. Ciężarów zaś w zamian żadnych nie ponoszą i o dalszy rozwój zdrojowiska zupełnie się nie starają. Póki więc ludność wiejska sama się nie pozna na własnéj korzyści i póki się nie przejmie samа tém przekonaniem, iż każde polepszenie, upiększenie i uprzyjemnienie zakładu przyczynia się bezpośrednio także do podniesienia wartości ich realności i do przysporzenia im nowych zarobków, póty zasada ta w drodze opieki prawnéj urzeczywistnioną być powinna.

Tak samo wszelkie wystawienie budynków mieszkalnych w obrębie zdrojowiska powinno być poddane w drodze ustawodawczéj bezpośredniemu nadzorowi władzy zdrojowéj, ponieważ sami włościanie po części nie wiedzą jak mieszkania dla chorych powinny być urządzane, a głównie dla tego, że włościanie nie tak łatwo potrafią ocenić wpływ wygodnych mieszkań na liczniejszy zjazd gości.

Zważywszy zatém, iż wszystkie pomienione trudności tamujące rozwój Szczawnicy usunięte być muszą, gdyż inaczéj nie mogąc zadosyć uczynić wymaganiom gości, zakład tutejszy, pomimo długoletnich starań, musiałby podupaść; zważywszy daléj, iż trudności te stoją także na przeszkodzie rozwojowi wszystkich innych zdrojowisk krajowych, gdyż się to prawie wszędzie powtarza, iż włościanie nie chcą odstąpić swoich gruntów pod potrzebne drogi i budynki, że się daléj nie chcą przyczynić do ulepszenia zdrojowisk, i że odpowiednich mieszkań nie chcą wystawić, zważywszy nareszcie, iż obowiązkiem jest kraju czuwać nad podniesieniem swoich zakładów zdrojowych, stanowiących tak ważny czynnik bogactwa narodowego i że przeszkody tamujące rozwój tychże zdrojowisk nie mogą być usunięte za pomocą ustaw dotąd istniejących, że zatém trudnościom tym zaradzić należy wydaniem nowych ustaw dotyczących, — zanosi niniejszém komisya zdrojowa, ustanowiona dla zdrojowiska Szczawnicy, stosownie do uchwały na posiedzeniu z dnia 16 Sierpnia powziętéj, do Wysokiego Sejmu usilną prośbę:

Wysoki Sejm raczy wydać osobną ustawę dla wszystkich zdrojowisk krajowych, w któréj szczególnie uwzględnione być mają zasady następujące:

1) iż wywłaszczenie gruntów lub domów w obrębie zdrojowiska położonych ma miejsce, jeśli komisya zdrojowa uzna takowe za niezbędnie potrzebne dla dobra i rozwoju zakładu — następnie:
2) iż wszyscy właściciele realności w obrębie zdrojowiska położonych powinni się stosunkowo przyczynić do wszystkich robót i wydatków, które Komisya zdrojowa uzna za potrzebne do ulepszenia i podniesienia zdrojowiska — nareszcie:
3) iż wystawienie nowych budynków albo przeistoczenie dawniejszych w obrębie

	przybył	osób	mieszka
663. Pikulski Antoni, urzędnik z Król. Polsk.	16 lipca	1	u Grodzickich
564. Liedtkie Karol, syn obyw. z Warszawy	16 „	1	„
665. Halberstamm Hersch, kupiec z Nowego Sącza	16 „	1	u Albrzykowskiego
666. Adam Paulina, córka obyw. z Warszawy	16 „	1	pod Hiszpanem
667. Winnicki Wład., Dr. med. z siostrą z Warszawy	16 „	2	pod Słowackim
668. Cichowicz Aleksandra, żona ob. z kuzyną z Kr. Pol.	16 „	2	u Garana
669. Walz Jakób, prof uniwersytetu z Odessy	16 „	1	u Grodzickich
670. Krys Michał, przedsiębiorca z Przemyśla	16 „	1	u Noworyty
671. Borejsza Michał, obyw. z familią i służbą z Litwy	16 „	7	w Leonówce
672. Goldberg Ryfka, żona faktora z Wiśnicza	16 „	1	pod Krzyżem
673. Reiter Dawid, kupiec z Podwołoczysk	16 „	1	u Lustika
674. Walewska Marya, obyw. z synem i córką z Kr. Pol.	16 „	3	u Dra Krydy
675. Schebal Scholastyka, obyw. z Tarnopola	16 „	1	pod Jałowcem
676. Modrzejewski Franc., adwokat z córką z Kalisza	16 „	2	u Garana
677. Seyfried Amalia, żona oficyała poczty z familią i służącą ze Lwowa	16 „	5	u Noworyty
678. Landau Salomon, kupiec z Chrzanowa	16 „	1	u Krumholza
679. Verdiner Gitla, wdowa po faktorze z Rzeszowa	16 „	1	pod Smokiem
680. Hammer Matel, żona propinatora z Leżajska	16 „	1	„
681. Fessel Jetti, żona kupca z Rzeszowa	16 „	1	„
682. Piątkowski Leopold, fryzyer z Krakowa	16 „	1	w Gospodzie warsz.
683. Malz Gerszla, wyrobnik z Bonarówki	16 „	1	pod Sową
684. Krawczyński Wład., szewc z żoną z Tarnowa	16 „	2	pod Siekierą
685. Richter Adolf, wł. menażeryi z żoną i synem z Prus	16 „	3	przy Łazienkach
686. Żeromski Antoni, współwłaśc. dóbr z żoną z Kr. Pol.	16 „	2	pod Wężem
687. X. Gromnicki Tadeusz, prywatny ze Lwowa	16 „	1	nad Zdrojami
688. Cedrowicz Walery, obyw. z Król. Polsk.	16 „	1	u Dra Doskowskiego
689. Chlebowski Bron., literat z żoną i siostrami z Warsz.	16 „	4	u Garana
690. Arnoldi Natalia, wł. domu z synem ze Lwowa	16 „	2	pod Gwiazdą
691. Serwatowska Antonina, obyw. z siostrą z Wołynia	16 „	2	pod Pielgrzymem
692. Rożyński Walery, obyw. ziemski z Król. Polsk.	16 „	1	u Leszczyńskiego
693. Jurkowski Stan., szewc z czeladnikiem z Krościenka	16 „	2	pod Księżycem
694. Zakrzewski Eustachy, właśc. dóbr ze Zborówka	17 „	1	u Dra Krydy
695. Rydwal Franciszek, kramarz z Czech	17 „	1	u Kowala
696. Konarska Marya, żona urzędnika z Sieradza	17 „	1	u Leszczyńskiego
697. Siemieński Lucyan, członek akad. umiejęt. z Krakowa	17 „	1	w domu kawalerskim
698. Mossakowska Urszula, wł. d. z synem i służ. z Rosyi	17 „	3	u Garana
699. Brzeziński Józef, obyw. z Warszawy	17 „	1	nad Zdrojami
700. Duchnowski Hieronim, emeryt z bratową i córką téjże z Warszawy	17 „	3	u Węglarza
701. Grosmann Bronisława, żona kupca z Król. Polsk.	17 „	1	u Krumholza
702. Marya Golda, żona kupca z Król. Polsk.	17 „	1	„
703. Isenberg Perla, żona kupca z córką z Podgórza	17 „	2	u Lustika
704. Neustadt Regina, żona kupca z Węgier	17 „	1	u Gerszli
705. Spira Mojżesz Leib, syn rabina z Nowego Sącza	17 „	1	„
706. Siegelmann Dawid, kupiec z Węgier	17 „	1	u Dra Trembeckiego
707. Ewadis Srul, fabrykant z Rosyi	18 „	1	u Noworyty
708. Hajkowicz Stanisław, obyw. z Król. Polsk.	18 „	1	w Gospodzie warsz.
709. Kunatt Bronisław, obyw. z Król. Polsk.	18 „	1	pod Słowackim
710. Godlewski Tadeusz, „ „	18 „	1	„
711. Hampel Wincenty, auskultant sądowy ze Lwowa	18 „	1	u Czajki
712. Gutkowska Konstancya, obyw. z kuzyną Marya Oborską z Król. Polsk.	18 „	2	u Dra Doskowskiego
713. Ławrowa Ludmila, obyw. z Moskwy	18 „	1	na plebanii
714. Bondini Ezechiela, obyw. z Król. Polsk.	18 „	1	„
715. Brzozowski Walery, wł. dóbr i prezes rady pow. z córkami Wandą i Adelą, panną służ. i lokajem z Łąk	18 „	5	pod Atillą
716. Makowska Felicya, obyw. z Heleną i Maryą Gebhardt i służącą z Król. Polsk.	18 „	4	w Zamku
717. Rogowski Ant., ob. z synami i guwernerem z Kr. Pol.	18 „	4	pod Papugą
718. Zakrzewski Stanisław, obyw. z synami z Ks. Pozn.	18 „	3	w Gospodzie warsz.
719. Altmann Berek, syn kupca z Król. Polsk.	18 „	1	pod Małpą
720. Adler Löw, kupiec z Warszawy	18 „	1	„
721. Seligmann Gustawa, żona nauczyciela gimn. z matką i synem z Król. Polsk.	18 „	3	pod Dębem
722. Kalisz Ettel, żona handlarza ze Lwowa	18 „	1	u Lustika
723. Wiener Abe, faktor z Król. Polsk.	18 „	1	pod Strzelbą
724. Weintraub Simcha, kupiec z Król. Polsk.	18 „	1	u Lustika
725. Jakołkowska Tekla, obyw. z córką Zofią z Warszawy	19 „	2	u Dra Krydy

zdrojowiska powinno się odbyć pod bezpośrednim nadzorem Władzy zdrojowéj.

Stanisław Kurowski
C. k. Starosta pow. i Przewodniczący Komisyi zdroj.

J. Stefan Szalay
Właściciel dóbr i zdrojowiska Szczawnicy.

Wład. Dąmbski
Właściciel czterdziestoletni czyli dzierżawca Miodziusia.

Dr. *Onufry Trembecki*
Lekarz zdrojowy.

W imieniu gości zdrojowych:

Władysław Ściborowski, Dr. Med. i Chir. — Dr. *Arnold Rapoport* — Ks. *Józef Łebiński* — Dr. *Adam Asnyk* — *Arnold Dąmbski* — Dr. *Kryda*, Docent na wydziale lekars. Uniw. Jagiellońskiego.

KORESPONDENCYE
Z ZAKŁADÓW ZDROJOWO-KĄPIELNYCH.

Szczawnica, 8 lipca 1874.

Pisząc przed kilkunastu dniami pierwszy list do *Zdrojowiska*, podałem liczbę gości zdrojowych 265 wówczas obecnych w Szczawnicy. Od tego czasu liczba ta się potroiła, gdyż do dnia wczorajszego przybyło 431 drużyn (partyj), złożonych z 803 osób. Znaczną część tychże stanowią mieszkańcy Królestwa Polsk. oraz Litwy, Podola i Ukrainy.

W górnym zakładzie mieszkania prócz domów Dra Doskowskiego i Garanów, wszystkie pozajmowane; lecz w domach namienionych oraz w zakładzie dolnym na Miodziusiu i w licznych domkach do włościan należących wiele jeszcze mieszkań jest niezajętych.

W niedzielę d. 5 b. m. wszyscy lekarze zajmujący się praktyką w Szczawnicy zaproszeni zostali przez właściciela Szczawnicy Wgo Pana Szalaya, w celu naradzenia się, co zrobić wypada dla podniesienia zakładu zdrojowego?

Wypadki narad były następujące:

1) postanowiono niezależnie od miesięcznych posiedzeń Komisyi zdrojowéj, któréj przewodniczy z urzędu Starosta powiatowy, zbierać się prywatnie co dwa tygodnie, zapraszając po kilkoro z gości do inteligencyi należących, w celu zastanawiania się nad potrzebami zakładu i sposobem zaradzenia tymże.

2) Z powodu że woda zdroju Magdaleny nie znajduje się w wielkiéj ilości (lubo zastąpić ją może bardzo do niéj podobna woda zdroju Wandy), postanowiono przez cały czas pory zdrojowéj wody téj do flaszek nie nalewać i nie rozsyłać, co zaś do innych zdrojów jak Józefiny, Stefana i t. d. zawierających wielką ilość wody, napełnianie ograniczyć do godzin od 10 do 4 po południu, to jest do czasu, w którym nikt z gości wody nie pija; gdyby zaś w razie większego napływu gości okazało się, że przypływ nie jest więk-

		przybył lipca		osób	mieszka
726.	Kamocka Prakseda, właścicielka ziemska z familią z Król. Polsk.	19	„	4	pod Rolnikiem
727.	Morawska Leokadya, obyw. z Król. Polsk.	19	„	1	u Lustika
728.	Zbijewska Józefa, właśc. ziemska z Tomaszem Bleszyńskim z Król. Polsk.	19	„	2	„
729.	Wurm Wilhelm, fabrykant z córką z Majdan	19	„	2	pod Jałowcem
730.	Rosenzweig Izrael Izaak, syn kupca z Król. Polsk.	19	„	1	pod Strzelbą
731.	Siemkiewicz Henryk, poborca cła i porucznik obrony krajowéj z Oświęcima	19	„	1	pod Słowackim
732.	Rontaler Leopold, lekarz z żoną z Warszawy	19	„	1	pod Hiszpanem
733.	Sulimirski Artur, profesor szkół i literat z żoną i synem z Warszawy	19	„	3	pod Kołem
734.	Siemiasz Jan, nadkelner z Krakowa	19	„	1	u Gawrońskich
735.	Neuhaus Leib Meilech, syn kupca z Łodzi	19	„	1	u Kowala
736.	Rosenbaum Dawid, bakalarz z Król. Polsk.	19	„	1	„
737.	Lipczyński Adam, kupiec z Krakowa	19	„	1	u Dra Doskowskiego
738.	Padechowicz Stanisław, gospodarz z Król. Polsk.	19	„	1	u Szczepaniaka
739.	Kościa Herman, obyw. ziemski z familią i towarzyszką Maryą Bętkowską z Król. Polsk.	20	„	5	u Brzezińskich
740.	Dębnowiecka Anastazya, właśc. domu z Król. Polsk.	20	„	1	pod Srebrnym orłem
741.	Krauz Michał, urzędnik z żoną i siostrą żony Winc. Daniewską z Król. Polsk.	20	„	3	u Dra Doskowskiego
742.	X. Daniewski Władysław, prałat i protonotaryusz apostolski z Hanoweru	20	„	1	„ „
143.	Leszczyński Stan. obyw. z familią i służ. z Jabłonowa	20	„	4	u Brzezińskich
744.	Huppmann Marya, żona Dra med. z synem z Warszawy	20	„	2	u Dra Trembeckiego
745.	Kwiatkowski Karol, adwokat z familią i służącą ze Stanisławowa	20	„	4	w Gospodzie warsz.
746.	Kuczyńska Jadwiga, córka urzędnika z siostrą i guwernantką z Warszawy	20	„	3	pod Topolą
747.	Jordan Henryk, Dr. medycyny z Krakowa	20	„	1	pod Gwiazdą
748.	Szubert Awit, fotograf z Julią Dietze i Stanisławem Nowakiem z Krakowa	20	„	3	w domu kawalerskim
749.	Przyborowska Helena, żona Dra med. z córką z Podola	20	„	2	u Dra Trembeckiego
750.	Wołoszyński Ludwik, urzędnik z siostrą z Król. Pol.	20	„	2	w domu kawalerskim
751.	Apel Emanuel, domokrążca z bratem z N. Targu	20	„	2	pod Różą
752.	Rybiński Józef, obyw. z familią z Warszawy	20	„	4	u Szellera
753.	Januszowicz Felicya, żona po sędzim trybunału z kuzyną z Król. Polsk.	20	„	2	u Czajki
754.	Czyński Aleks., patron trybunału z Król. Polsk.	21	„	1	u Garana
755.	Chorbkowski Mieczysław, obyw. z Podola	21	„	1	u Dra Trembeckiego
756.	Adler Samuel, kupiec z Król. Polsk.	21	„	1	u Noworyty
757.	Łękawska Józefa, żona rządcy z siostrą z Zaborowia	21	„	2	u Szczepaniaka
758.	Korbutowna Salomea, z wł. funduszów z Warszawy	21	„	1	w domu kawalerskim
759.	Usarski Franc., ck. nadinspektor podatków z Krakowa	21	„	1	u Tomanka
760.	Podgórski Karol, obyw. z Warszawy	21	„	1	w domu kawalerskim
761.	Laufer Samuel, kupiec z Sieniawy	21	„	1	pod Księżycem
762.	Eitelbaum Hackel, kupiec „	21	„	1	„ „
763.	Paciorkowski Leon, aptekarz z familią i służ. z Rosyl	21	„	5	„ Rybarką
764.	Krytzler Józefa, obyw. z synem z Krakowa	21	„	2	u Jana Czajki
765.	Bagdach Stanisław, urzędnik z familią z Warszawy	21	„	4	pod Papugą
766.	Wyżycka Gabryela, obywatelka z córką i towarzyszem z Warszawy	21	„	3	pod Kołem
767.	Parzelski Karol, właśc. dóbr z Mikołajowa	21	„	1	u Leszczyńskiej
768.	Paner Haim, rzemieślnik z żoną z Brzostka	21	„	2	u Gerszli
769.	Himmelschein Jukiel, kupiec z Król. Polsk.	21	„	1	u Marcina
770.	Tymieniecki Władysław, mechanik z Prus	21	„	1	u Leszczyńskich
771.	Malczewski Julian, obyw. ziem. ze służącym ze Lwowa	21	„	2	w Bracie
772.	Skolimowski Wład., z żoną i córką z Król. Polsk.	21	„	3	u Garana

Wykazano do 23go czerwca	642	rodzin,	czyli	1181	osób.
Przybyło od 24go do końca czerwca	130	„	„	235	„
Razem .	772	„	„	1416	„

Zarząd Zakładu zdrojowego w Szczawnicy 21 lipca 1874.

szym nad potrzebę, napełnianie i rozsyłka zostaną wstrzymanemi.

3) Postanowiono ułożyć szczegółowe instrukcye dla Lekarza zakładowego i Rządcy zakładu zdrojowego w Szczawnicy, obejmujące dokładnie ich obowiązki, prawa i przywileje.

4) Gdy zjazd balneologiczny, który się miał odbyć w Krakowie na wiosnę r. b. nie przyszedł do skutku, z powodu, że z czterdziestu kilku wezwanych 4 (wyraźnie czteréj) okazali gotowość przybycia do Krakowa i wzięcia w tymże udziału, postanowiono wszelkiemi siłami zebranie takie w przyszłym roku na wiosnę popierać. Zjazdy tego rodzaju kilkakrotnie już zwoływanemi były do Krakowa przez Komisyę balneologiczną w b. Towarzystwie naukowém krak. (w latach 1858—1861) i przekonały o pożytku podobnego zebrania ludzi zawodowych, właścicieli i zarządców zakładów, lekarzy zdrojowych oraz ludzi naukowo pod tym względem wykształconych.

5) Obecny właściciel Szczawnicy wkładając w zakład cały niemal dochód z tegoż, podniósł Szczawnicę można powiedzieć z niczego do stopnia, na jakim się dziś znajduje; lecz wiele jéj jeszcze nie dostaje, aby pod względem wygody a tém więcéj tak zwanego komfortu dorównała zakładom zagranicznym. Srodki majątkowe właściciela nie dozwalają mu zadość uczynić tym wymaganiom. Otóż aby temu zaradzić, postanowił albo przybrać wspólnika z odpowiednim kapitałem, albo téż Szczawnicę odstąpić Spółce akcyjnéj, po słusznem oszacowaniu wartości, w któréj sam wziąłby znaczny udział. Spółka taka, zwłaszcza gdyby w niéj wzięli udział ludzie zawodowo wykształceni, mogłaby dla Szczawnicy wiele bardzo dobrego zrobić.

Daj Boże! aby te piękne projekta jak najrychléj w czyn wprowadzonemi zostały; — wtedy Szczawnica, leżąca w prześlicznéj okolicy, posiadająca obfite i dzielne zdroje lecznicze, oraz wyborne górskie powietrze, a nadto za rok lub dwa koleją żelazną, od niéj zaledwie 2½ mili odległą, połączona z całą prawie Europą, podniosłaby się znakomicie i mogłaby współzawodniczyć z tego rodzaju zakładami zagranicznemi.

Dr. *Władysław Ściborowski.*

Wydawca
Adolf Dygasiński.

Odpowiedzialny redaktor
Józef Kostka.

Redaktor główny
Dr. B. Lutostański.

ZAKŁAD ZDROJOWO-KĄPIELOWY W IWONICZU.

IV. LISTA GOŚCI

przybyłych do zakładu kąpielowego w Iwoniczu od 10go do 16go lipca 1874 r.

	osób
do 10go lipca było	583
357. Berl Rebeka, żona rzemieślnika z siostrą z Czerniowic	2
358. Igel Fryderyka, żona kupca z siostrą ze Lwowa	2
359. Gottlieb Fani, córka kupca ze Lwowa	1
360. Fleider Małka, żona handlarza z Sokołowa	1
361. Birnbaum Etle, żona kupca z familią z Ulanowa	3
362. Galziński Kazimierz, syn oficyalisty pryw. z Łańcuta	1
363. Garan Ignacy, syn właściciela realności z Gorlic	1
364. Schor Anna, żona kupca z familią z Nikopola (Rosya)	3
365. Gostwicka Eufrozyna, właścicielka dóbr z familią z Niewodny	4
366. Morgenstern Hermina, żona kupca z Kołomyi	1
367. Poremska Urszula, zarobnica z Tyrawy	1
368. Gruner Teofila, żona c. k. urzędnika z familią z Krosna	5
369. Gabryszewski Roman, c. k. starosta z familią „	5
370. Mizes Beila, żona handlarza ze Lwowa	1
371. Turkut Wit, właściciel dóbr z Kijowa	1
372. Bronglewicz Marcela, żona kupca z Jasła	1
373. Dymnicka Kunegunda „ „ ze sługą z Frysztaka	2
374. Rapaport Mechel, syn kapitalisty ze sługą ze Stryja	2
375. Hofmann Antonina, artystka dramatyczna z familią z Krakowa	4
376. Mandel Czarna, córka handlarza ze Stanisławowa	1
377. Berger Dawid, student z Czerniowic	1
378. Rosenfeld Leja, żona rabina z Mościsk	1
379. Bałaban Marya, żona kupca z siostrzenicą ze Lwowa	2
380. Sauracka Julia, właścicielka dóbr z Wojciechowy	1
381. Pochyrek Józef, rzemieślnik ze Lwowa	1
382. Hryniowiecka Magdalena, właścicielka dóbr z familią z Królestwa Polskiego	4
383. Kałmucka Leokadya, właścicielka dóbr z matką z Babina	2
384. Kaczanowska Izabella, obywatelka z familią ze Lwowa	3
385. Parylewicz Domicella, wdowa po c. k. urzędniku z wnukiem ze Lwowa	2
386. Gutmann Mojżesz, lekarz powiatowy z Mołdawy	1
387. Kochanowski Julian, właściciel dóbr z córką z Królestwa Polskiego	2
388. Wahrsager Laja, córka kupca ze sługą z Chyrowa	2
389. Dattner Bronisław, syn przemysłowca z Gorlic	1
390. Szankowski Ambroży, profesor gimn. z familią ze Lwowa	4
391. Certowicz Czesław, notaryusz z familią z Kurska (Rosya)	4
392. Momidłowska Walerya, wdowa po urzędniku z familią z Rzeszowa	6
393. Strzelecka Alojza, żona c. k. urzędnika z córką ze Stanisławowa	2
394. Hubicka Anna, wdowa po urzędniku z synem z Sambora	3
395. Karasińska Zofia, córka dzierżawcy z Godowy	1
396. Sauerhaft Mendel, zarobnik z familią z Błażowy	6
397. Steinberg Abraham, kupiec z synem z Seretu	2
398. Katz Ernestyna, żona kupca z Jarosławia	1
399. Auerbach Złata, żona kupca z Narajowa	1
400. Brestel Mina, żona kupca z Bordyczan	1
401. Gelmann Eliasz, nauczyciel z Brodów	1
402. Rosenman Szarlota, żona kupca z Bursztynu	1
403. Borkowski Jan, syn własciciela dóbr z Zaleszczyk	1
404. Beigel Estera, żona kupca z Tarnopola	1
405. Kornhauser Toni, żona dzierżawcy dóbr z Zwiernika	1
406. Antschel Majer, zarobnik z Suczawy	1
407. Kochanowska Róża, żona aptekarza ze Lwowa	1
408. Demytrykiewicz, Dr. medycyny z familią i sługą	5
409. Walnicka Neonila, wdowa po księdzu z familią	3
Razem familij **409**, osób	**848**

Iwonicz dnia 16 lipca 1874.

M. DWORSKI

w Krakowie Rynek gł. 14 — we Lwowie plac Maryacki 1.

poleca swój dobrze zaopatrzony

Skład papieru, ksiąg handlowych, kopjałów, książeczek notatkowych oraz wszelkich potrzeb piśmiennych i kontuarowych z najpierwszych fabryk austryackich, angielskich i francuskich, papierów rysunkowych angielskich **J. Whatmana** i francuskich (Papier Ingres) **Michalletta**, oraz wszelkich potrzeb rysunkowych;

Skład różnych wyrobów galanteryjnych jako to: Albumów, Pularesów, Portmonetek oraz wszelkich potrzeb dla podróżujących;

Skład wody kolońskiej, mydeł, kosmetyków i perfum słynnych **angielskich i francuskich firm: Atkinson, Rimmel, Lubin, Pinaud, Rigaud, Bayley, Hendrie** i innych oraz wszelkich potrzeb toaletowych;

Skład herbaty, araku, rumu, win i likierów francuskich, oraz wódek gdańskich;

Skład **cybuchów, lasek, fajek piankowych i tureckich, cygarniczek, scyzoryków** i t. p. wyrobów;

Wyłączny skład **Masy i Lakierów do zapuszczania posadzek z fabryk warszawskich,** które pod tym względem wyprzedziły niemieckie i czeskie.

Skład główny w Krakowie Kas i Kasetek ze słynnej fabryki F. Wertheima i sp. w Wiedniu.

☛ Biuro firmy przyjmuje **inseraty** do wszystkich dzienników krajowych, wielu niemieckich oraz francuskich i wyrabia **paszporta, wizy** i **legalizacye dokumentów prawnych** u wszystkich poselstw zagranicznych.

Zwraca się uwagę Szan. publiczności na tę dogodność, iż w handlach moich można za **jednym zachodem zaopatrzyć się niemal we wszystkie potrzeby po cenach rzetelnie umiarkowanych.** (17-12)

☛ Zamiejscowe zamówienia uskuteczniają się odwrotną pocztą.

WILHELM FENZ

w Krakowie, naprzeciw św. Wojciecha,

poleca swój skład wszelkich towarów galanteryjnych i znaczny zapas:

Bawełny, Nici, Jedwabiu w różnych gatunkach, jako też Kołnierzyków, Kwiatów, Krawatek i wstążek, Gazy, Krepy, Tiulów, Tiulików, Blondyn i Illuzyi, Perkali, Muślinów, oraz Pończoch, Skarpetek i Kaftaników flanelowych i bawełnianych, Perfumeryi, Pomad, Mydeł angielskich i francuzkich, prawdziwéj Wody Kolońskiéj, itd. itd. (14-1)

AUGUST BIASION

Optyk w Krakowie.

Magazyn założony w roku **1801**.

Poleca najdokładniejsze **okulary**, podług przepisów PP. lekarzy okulistów.— Wszelkie optyczne, fizyczne, matematyczne i meteorologiczne narzędzia; **perspektywy polowe** (*Longuevue*), **perspektywy teatralno-polowe** (*Jumelles Marine*); **barometry** metalowe do mierzenia wysokości dla turystów, zwiedzających Karpaty i Tatry.

Największy skład papierów listowych francuskich (*Angoulême*) i angielskich (*Ivory paper*) z monogramami kolorowanemi; **karty wizytowe** litografowane i *à la minute;* oraz wszelkie przybory do pisania, rysowania i malowania. (3-12)

w Krakowie w Rynku Głównym przy wchodzie w ulicę Grodzką **w domu własnym.**	**MAGAZYN NOWOŚCI**	**we Lwowie** przy placu Maryackim w nowym gmachu Banku Hipotecznego vis-à-vis **Hoteiu George'a.**

LEONA FEINTUCHA.

Poleca swoje wielkie składy najnowszych towarów galanteryjnych, wszelkie artykuły do podróży i przybory do toalety mężkiéj i damskiéj, perfumerye francuskie i angielskie, wyroby z drzewa, skóry, bronzu i porcelany.

Najnowsze kostiumy paryskie do podróży.
(Touriste-Costume).

Parasolki najnowsze w wielkim wyborze.

Herbatę chińską w najlepszym gatunku
(funt 4½ złr. w. a.).

☛ Obstalunki zamiejscowe uskutecznia się jak najdokładniéj odwrotną pocztą. ☚

Każdy przedmiot jest oznaczony ceną stałą i umiarkowaną. (2-7)

A. SZUBERT

FOTOGRAF
w Krakowie

Ulica Krupnicza N. 17.

Poleca swój Zakład zaszczycony na Wystawie powszechnéj w Wiedniu 1873 roku medalem zasługi. (1-12)

W rękach
każdéj zamężnéj kobiety
powinna znajdować się książka
pod tytułem

POŁOŻNICTWO

Dra Henryka Jordana.

Cena zł. 4 w. a.

Księgarnia ADOLFA DYGASIŃSKIEGO
w Krakowie — Rynek, Nr. 14.

Czcionkami Drukarni L. Paszkowskiego. Rządca drukarni: *Józef Łakociński.*